

Op vrijdag 29 november kwam het landelijk overleg Voortrajecten op de Gerrit Rietveld Academie samen voor een Ronde Tafel. Op de agenda stonden:

- Nabespreking pamflet Nelleke en Zanne
- Voortrajecten en instroom in het beeldende kunst- en vormgevingsonderwijs
- De kunstenaar (en pedagoog)

Aanwezig: Wouter Hooijmans (voorzitter), Zanne Zwart (KABK), Nieke Koek (KABK), Karien Wielenga (Gastvrouw, Rietveld), Marek van de Watering (Rietveld), Erna Anema (Rietveld), Ben Zegers (Rietveld), Steven Jongejan (Rietveld), Marc Boumeester (AKI), Magda Saarloos (Artez, Arnhem), Nelleke Hendriks (ArteZ, Zwolle), Christine van der Heide (ArtEz, Enschede), Bart Kemps (St Joost Breda), Rob Schouten (St Joost Breda), Sigrid van Willigen (OBK), Andrew March (HKU), Eric Jan van de Geer (WdKA), Minne Kersten (verslag)

Afwezig: Charlotte Bik (OBK), Nicoline Dorsman (Design Academy Eindhoven), Bas Kortmann Deelen (WdKA), Nico Berbenzon (Minerva), Anne Bruggenkamp (ABK Maastricht)

Opening en mededelingen door Wouter Hooijmans:

Wouter draagt zijn voorzitterschap over op Zanne Zwart. Zij zal het volgende traject binnen de Ronde Tafel behartigen.

1. Ochtendprogramma:

Nabespreking pamflet zoals opgesteld door Nelleke Hendriks en Zanne Zwart

De brief naar het OBK kaart het steeds groter wordend verschil in het verwachtingspatroon van het VO over het kunstonderwijs aan. Het OBK heeft dit punt al geagendeerd, en nu dit opnieuw is geformuleerd, is ze daar extra alert op. Voortgekomen uit de tekst is het idee om netwerken te inventariseren die buiten de onderwijsinstelling fungeren, maar wel zichtbaarheid geven aan kunstonderwijs voor aspirant kunstacademiestudenten, bijvoorbeeld netwerken als de kunstbende of CJP.

Er is een werkgroep talentontwikkeling opgezet, welke op 14 dec opnieuw met het OBK zal spreken. De actiepunten die uit dit overleg voortkomen, zullen in de volgende RT vergadering worden meegedeeld. Het idee is dat ieder lid van de Ronde Tafel deze actiepunten kan verwerken op hun eigen academie.

Het stuk dat Zanne en Nelleke hebben geschreven is een stuk in transitie. Toch kan het goed als intern document gebruikt worden om bijvoorbeeld aan ieders eigen directie te overhandigen.

Met het behoud van de verschillende perspectieven die academies op hun eigen vooropleiding hebben, kan er gekeken worden naar het overkoepelend gezamenlijk belang van de Ronde Tafel. Het oogmerk van de werkgroep talentontwikkeling is een gemeenschappelijke aanpak in dit bewustzijn te creëren.

Interesse gespreksonderwerp: didactische voorbereiding

Onder suggesties voor een volgend gespreksonderwerp voor de Ronde Tafel is interesse in de didactische kant van de vooropleiding. Er is oor naar pragmatische uitwisseling van kennis en het spreken over de methodiek van het onderwijs.

Moeizame relatie met voortgezet onderwijs

Leden vinden het interessant om over de didactische aanpak te spreken, tevens in het kader van het aan het voetlicht brengen van kunstonderwijs op het voortgezet onderwijs. Er wordt de wens uitgesproken om zich als RT te bemoeien met de leergang op VO. Op sommige academies wordt er al actief gezocht naar een menging met het VO, zo worden daar directeurs en decanen rondgeleid als een directe injectie in de instelling.

Werving nieuwe studenten uit brede radius; hoe te bereiken?

Op het moment dat er een doelgroep binnen de academie uitgenodigd is, is dit al een selectie. Momenteel wordt de culturele mix gehaald uit de buitenlandse studenten, niet uit de buitenwijken. De vraag is hoe de studenten te bereiken uit andere sociale lagen, en niet uit andere culturen.

Één aspect is het perspectief van de ouders, dat veelal nog steeds sceptisch is ten opzichte van de toekomstige positie op de arbeidsmarkt. Toch liggen de feiten hierover anders, zoals in KUNO next gepresenteerd. Als de RT dit op een diepere laag duidelijk maakt kan ze integraal een beter toekomstbeeld organiseren, waarbij een opleiding in het kunstonderwijs een valide keuze is. Een voorstel is om een fact-sheet te maken van de feitelijke informatie beschikbaar en waar dit te vinden is, om vervolgens onder het VO te verspreiden en zo uitwisseling met andere academies te bevorderen.

Grote potentie in buitenschoolse initiatieven

Talentontwikkeling gaat veel verder dan de vooropleiding, er moet ook naar de context gekeken worden. Een grote potentie ligt daarom in buitenschoolse initiatieven die gericht zijn op talentontwikkeling. In dit kader kan er gekeken worden naar de betrokkenheid van academies daarbij.

Een nadeel is dat het podium voor beeldende kunst ingewikkelder is, gezien het veelal festival-achtige karakter van dit soort evenementen waarbij podiumkunsten als dans en muziek krachtiger aanwezig zijn. Toch is educatie en ontwikkeling een onderdeel van dit soort initiatieven, naast de prijzen. En andere potentie ligt bij de educatie binnen musea, die momenteel ook niet direct gelieerd zijn aan kunstacademies.

Een voorstel is om een conferentie te organiseren voor dit soort buitenschoolse initiatieven waarin informatie gegeven wordt over de routes naar een kunstopleiding. Als academies dit gezamenlijk zouden organiseren, kan hier een solide en waardevolle basis voor ontstaan.

In dialoog met OBK

Er wordt ingestemd dat deze buitenschoolse initiatieven geïnventariseerd kunnen worden. Vanuit het OBK is er een platform voor een vaste werkgroep die zich met dit onderwerp bezig houdt. Op 14 dec zal een inventarisatie gepresenteerd worden, waarin naar voren zal komen welke leeftijdscategorieën aansluiten bij dergelijke initiatieven.

2. Middagprogramma:

Welkomstwoord door Ben Zegers

De kunstenaar als pedagoog

Hansje van Ooijen en Curdin Tones geven een korte lezing om de vraag aan te zwengelen of de kunstenaar en de pedagoog wel of niet kunnen samenvallen in het kunstonderwijs van nu.

Hansje schets de achtergrond van het kunstonderwijs a.d.h.v. Bauhaus, waarmee de individuele capaciteiten van de leerling werden aangesproken. Daarnaast bespreekt ze hoe middels de methode van Art Critic, zoals ontstaan in Amerika in de jaren 50, de kunstlessen in werkbesprekingen veranderden. Vanuit het Basisjaar op de Rietveld wordt er in het eerste jaar lesgegeven om een gemeenschappelijke basis te creëren, als grond voor de individuele ontplooiing in het vervolg van de opleiding. Ze bevraagt of het wenselijk is voor het kunstonderwijs om de pedagoog terug te zien in het formuleren van lesopdrachten. Als voorbeeld vertelt ze over de inductieve lesmethode, destijds geïnitieerd door Johannes Itte en Joseph Aalbers.

Curdin stelt a.d.h.v. een praktijkvoorbeeld de volgende drie fundamentele vragen centraal in zijn lesgeven: waar moeten we het over hebben? hoe doen we dat? en hoeveel tijd willen we daarvoor investeren? De klassieke pedagoog wil het doel van een opdracht vaststellen, maar de werkhouding van de kunstenaar heeft geen vast einde voor ogen. Het studeren is ook een sociaal proces in klasverband, en daarbij worden deze vragen in groepsverband besproken.

Discussie

Er wordt een scheiding gemaakt tussen interne en externe ambitie: de interne ambitie is om een student van de vooropleiding naar de bachelor te laten doorstromen, de externe ambitie is om een zo helder en eerlijk mogelijk beeld van het kunstonderwijs te geven aan potentieel studenten in het VO. De Ronde Tafel probeert beide ambities bijeen te brengen.

De vraagstelling voor de discussie wordt gesteld op: Hoe verhoudt de kunstenaar zich tot de pedagoog in hem, en in hoeverre de vertrekpunten van de Bauhaus nog actueel toepasbaar zijn?

De rol van de academie in de Bauhaus veranderde van een plek waar je technieken leert, naar een plek waar je gedachtegoed opdoet. Een fundamenteel aspect van het Bauhaus is dat ze niet alleen uitdroeg ontwerpers op te leiden, maar ook als mensen die plaatsnemen in de maatschappij als burgers. Belangrijke termen die hierbij in de discussie genoemd worden zijn tactiele gevoeligheid en kritische reflectie. Leden vragen zich af of de waarden nog overeind staan met oog op toeslaande digitalisering. Toch is het op te delen in het gedachtegoed over de methode enerzijds en het doel anderzijds. In de intentie behoudt het wellicht dezelfde mentaliteit.

Ben sluit de discussie af met de visie van de Rietveld op dit thema: in het basisjaar leer je kijken; om te zien; om te kiezen. In dat proces is er slechts een verschil en dat is het gesprek dat erover gevoerd wordt, wat verschilt naar aanleiding wat er gemaakt is. Wat er gemaakt wordt is een oefening.

Vervolgafspraken

- Buitenschoolse initiatieven in kaart brengen en de mogelijke stappen die hierin gezet kunnen worden.
- Na 14 dec zal Zanne Zwart een lijst actiepunten aanleveren voor elk lid RT.
- De volgende Ronde Tafel is op de AKI, op vrijdag 12 mei of vrijdag 19 mei.